

Piekielko-Zemanek, Alicja

Jubileusz 55-lecia pracy naukowej i 80 rocznicy urodzin prof. dr Jadwigi Dyakowskiej

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 31/2, 614-618

1986

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nego systemu klasyfikacyjnego, a mianowicie zarówno wykładu zasad systemu Linneusza, jak i przedstawienia materiału według jednego z właśnie powstających systemów naturalnych; stawało to podręcznik Kluka w rzędzie książek nowoczesnych w ówczesnej dobie. Podjęto również w dyskusji problemy współczesnego nauczania botaniki. Zebrani poparli wniosek doc. Stawińskiego o podjęcie inicjatywy wydania reprintu *Botaniki dla szkół narodowych*.

Na zakończenie dyskusji doc. Maria Reymanówna krótko przedstawiła dzieje ustalenia się w botanice nazwy *Klukia* Racib. na oznaczenie rodzaju jurajskich paproci, znalezionych w glinkach krakowskich. Ponieważ nazwanie jakiegoś taksonu nazwiskiem uczonego jest w świecie biologów najwyższym wyróżnieniem jego zasług, informacja ta była cennym uzupełnieniem zebrania.

Zarówno referaty, jak i dyskusja udowodniły, jak głęboko słuszna była ocena J. Paczoskiego, który w 1900 roku pisał w „Pamiętniku Fizjograficznym” — „że Kluk jako botanik powinien być zajmować wysokie stanowisko wśród współczesnych mu uczonych” (T. 16 dz. II s. 5).

Wanda Grębecka
(Warszawa)

Z KRAJU

JUBILEUSZ 55-LECIA PRACY NAUKOWEJ I 80 ROCZNICY URODZIN PROF. DR JADWIGI DYAKOWSKIEJ

W dniu 11 kwietnia 1985 r. odbyło się w Instytucie Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Polskiej Akademii Nauk w Krakowie uroczyste posiedzenie Krakowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Botanicznego, zorganizowane wspólnie z Sekcją Historii Botaniki PTB oraz Krakowskim Oddziałem Towarzystwa Przyjaciół Książki, dla uczczenia jubileuszu 55-lecia pracy naukowej i 80 rocznicy urodzin Jadwigi Dyakowskiej, zasłużonego profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego, długoletniego kierownika największej w Polsce biblioteki botanicznej, a przy tym znawczyni i miłośniczki historii nauki. Niecodzienną oprawę uroczystości stworzyła urządzona z tej okazji wystawa dawnej ilustracji botanicznej, zawierająca wiele rzadkich i pięknych starodruków, zgromadzonych w Instytucie dzięki wieloletnim staraniom Prof. Dyakowskiej.

Dyrektor Instytutu Botaniki UJ, prof. dr Jan Kornaś, przedstawił życiorys i działalność naukową Jubilatki.

Jadwiga Dyakowska urodziła się 1 II 1905 w Zakopanem, w rodzinie znanego przyrodnika i literata, Bohdana Dyakowskiego. W latach 1923—1927 studiowała nauki przyrodnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim jako uczennica jednego z najwybitniejszych polskich botaników, Władysława Szafera. 26 VI 1929 uzyskała stopień naukowy doktora filozofii na podstawie pracy *Historia torfowiska na Czerwonym pod Nowym Targiem w świetle analizy pyłkowej*. Od 1 III 1930 pracowała na stanowisku asystenta, a później (od 1 X 1937) adiunkta w Instytucie Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, dzieląc swój czas i zapal pomiędzy badania naukowe, pracę dydaktyczną, działalność na polu ochrony przyrody i prowadzenie instytutowej biblioteki. W okresie wojennym zatrudniona była w Ogrodzie Botanicznym prowadząc jednocześnie pracę nauczycielską w Tajnym Uniwersytecie. Dzięki Jej mozolnym staraniom biblioteka Instytutu nie tylko nie uszczupliła swoich zasobów, ale — jako jedyny zbiór uniwersytecki — wzbogaciła się w latach 1939—1945 o ponad 450 woluminów. Po wojnie kontynuowała pracę naukową i dydaktyczną na Uniwersytecie Jagiellońskim, uzyskując 20 XII 1954 tytuł docenta, a 1 IV 1968 — profe-

Ryc. 1. Prof. dr Jadwiga Dyakowska

Ryc. 2. Dyrektor Instytutu Botaniki UJ — Prof. dr Jan Kornaś składa życzenia

Jubilatce
BIBLIOTEKI
BN
NARODOWEJ

Ryc. 3. Życzenia składa kierownik Zakładu Paleobotaniki PAN — Prof. dr Leon Stuchlik

sora nadzwyczajnego. Od 1 X 1973 aż do chwili przejścia na emeryturę (30 IX 1975) była kierownikiem Zakładu Paleobotaniki UJ, kierowała też połączoną Biblioteką Instytutu Botaniki UJ i PAN, która w latach powojennych rozrosła się w odrębną jednostkę organizacyjną.

Jako badacz naukowy Prof. Dyakowska zajmowała się przede wszystkim palinologią. Jej publikacje na temat czwartorzędowej historii szaty roślinnej w Polsce należały do najwcześniejszych, klasycznych prac tego typu. Wiele wniosła również — jak podkreślił prof. dr Jan Kornaś — w udoskonalenie metodyczne analizy pyłkowej i upowszechnienie znajomości tej dyscypliny; napisała oryginalny polski podręcznik z tego zakresu i przetłumaczyła najlepszy z podręczników zagranicznych Faegriego i Iversena. Książki te — jedyne w naszym języku — służą do dziś z powodzeniem adeptom palinologii.

Współpracując przez wiele lat z Władysławem Szaferem na polu ochrony przyrody, J. Dyakowska łączyła zawsze w tej dziedzinie racjonalne spojrzenie badacza z wielkim zaangażowaniem emocjonalnym na rzecz przyjaźni człowieka z przyrodą. Ulubionym warsztatem pracy Prof. Dyakowskiej była zawsze biblioteka, która dzięki jej długoletnim staraniom i ogromnej osobistej pracy zyskała poziom światowy. Jako miłośnik książki o szerokich zainteresowaniach humanistycznych, Jubilatka jest również wielkim znawcą historii nauki; od wielu lat gromadzi w Instytucie Botaniki materiały do dziejów botaniki, a niedawno (23 IV 1983) została przewodniczącym pierwszej w Polsce Sekcji Historii Botaniki Polskiego Towarzystwa Botanicznego.

W dalszym ciągu uroczystości przemówienia okolicznościowe wygłosili: dyrektor Instytutu Botaniki PAN — prof. dr Kazimierz Zarzycki oraz długoletni kierownik Zakładu Paleobotaniki PAN — prof. dr Andrzej Srodoń. Kierownik Bib-

Ryc. 4. Przemówienie okolicznościowe wygłasza dyrektor Instytutu Botaniki PAN — Prof. dr Kazimierz Zarzycki. W pierwszym rzędzie siedzą (od prawej strony): Prof. dr Maria Środoniowa, Prof. dr Andrzej Środoń, Doc. dr Kazimierz Szczepanek.

lioteki Instytutu Botaniki UJ i PAN — mgr Janina Oleszakowa przedstawiła dane liczbowe, które ilustrują najlepiej wkład Prof. Dyakowskiej w rozwój zasobów tej placówki; w 1930 r. biblioteka liczyła 1,5 tys. tomów, a w momencie Jej przejścia na emeryturę w 1975 r. księgozbiór botaniczny Instytutu był już największy w Polsce i obejmował ponad 65 tys. woluminów.

Prof. Dyakowska otrzymała życzenia jubileuszowe od przedstawicieli wielu placówek; m.in. Zakładu Paleobotaniki UJ i Zakładu Paleobotaniki PAN, Ogrodu Botanicznego UJ, Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN w Warszawie, a także Krakowskich Oddziałów Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich i Towarzystwa Przyjaciół Książki.

Ostatnim punktem programu posiedzenia był referat *Ilustracja botaniczna na przestrzeni wieków*, wygłoszony przez uczennicę Prof. Dyakowskiej — dr Alicję Piekiełko-Zemanek. W referacie naszkicowane zostały główne etapy rozwoju ryciny botanicznej od najwcześniejszych ilustracji w starożytnych rękopisach greckich po współczesną fotografię spod mikroskopu elektronowego. Uzupełnieniem referatu była wystawa, zawierająca wiele pięknie ilustrowanych książek, wśród których znalazły się m.in. obok XVI-wiecznych dzieł Remberta Dodonaeya (*Historia frumentorum* [...] Antwerpiae 1569) i Szymona Syreniusza (*Zielnik*, Cracoviae 1613) liczne prace XVII-, XVIII- i XIX-wieczne, będące często prawdziwymi dziełami sztuki z edytorskiego punktu widzenia, jak np. album C. Ch. Schmidla *Icones plan-*

tarum [...] (Erlangae 1793—97), zawierający ręcznie kolorowane miedzioryty. Współczesną ilustrację botaniczną reprezentowała ekspozycja fotografii spod elektronowego mikroskopu transmisyjnego i skaningowego, a także pięknie wydane bibliofilskie albumy róż, storczyków i australijskich gatunków rodzaju *Banksia*.

Uroczystość jubileuszowa zgromadziła ponad 80 osób z różnych placówek naukowych i stała się świętem całego krakowskiego środowiska botanicznego, w którym niezwykła i wszechstronna osobowość Prof. Dyakowskiej — odgrywająca od ponad pół wieku tak ważną rolę w jego rozwoju — zyskała powszechną sympatię i uznanie.

Alicja Piekietko-Zemanek
(Kraków)

POWSTANIE SEKCJI HISTORII BOTANIKI POLSKIEGO TOWARZYSTWA BOTANICZNEGO

W dniu 23 września 1983 r. na Zjeździe PTB we Wrocławiu została ukonstytuowana Sekcja Historii Botaniki, a tym samym zakończone wielomiesięczne starania środowisk krakowskiego i warszawskiego oddziałów PTB.

Pierwsze zebranie organizacyjne nowej sekcji odbyło się w Krakowie 25 X 1983. Wybrano zarząd w składzie: prof. dr Jadwiga Dyakowska (Kraków) — przewodnicząca; doc. Tomasz Majewski (Warszawa) — wiceprzewodniczący; dr Zbigniew Mirek (Kraków) — sekretarz; dr Alicja Piekietko-Zemanek (Kraków) — archiwista; mgr Wanda Grębecka (Warszawa) — członek zarządu ds współpracy z IHNOiT PAN. Na posiedzeniu tym w części naukowej wygłoszono referat: *Prace Józefa Rostafińskiego na tle historii botaniki w Polsce* (W. Grębecka).

Następne zebranie odbyło się 14 V 1984 r. w Krakowie. Referaty wygłosili: dr B. Gomółka — *Fizjologia roślin w pracach Jana Jaśkiewicza*; doc. T. Majewski — *Rozwój mykologii w ośrodku warszawskim*; mgr J. Oleszakowa — *Historia Biblioteki Instytutu Botaniki UJ*.

W 1985 roku Sekcja współdziałała z Zespołem Historii Botaniki IHNOiT w organizowaniu sesji poświęconej Besserowi i Andrzejowskiemu (14 III) oraz zebrania na temat podręcznika botaniki K. Kluka (19. XI).

Wanda Grębecka
(Warszawa)

POZNAŃSKA SESJA NAUKOWA JÓZEF KOSTRZEWSKI — DZIEŁO I DZIEDZICTWO

W dniach 2 i 3 grudnia 1985 roku staraniem Instytutu Prahistorii UAM, Muzeum Archeologicznego, Zakładu Archeologii Wielkopolski IHKM PAN, Komisji Archeologicznej PAN, Komisji Archeologicznej PTPN oraz poznańskiego Oddziału PKZ odbyła się w Poznaniu, w lokalu Muzeum Archeologicznego, sesja naukowa dla uczczenia setnej rocznicy urodzin wybitnego polskiego archeologa — profesora Józefa Kostrzewskiego.

Sesję otworzył prof. J. Żak, kierownik Instytutu Prahistorii UAM, przypominając wkład organizatorski poszczególnych instytucji w jej przygotowanie. Kolejne referaty na sesji wygłaszali uczniowie i wychowankowie profesora J. Kostrzewskiego. Pierwsza zabrała głos prof. Z. Kurnatowska, która przedstawiła sylwetkę profesora na tle jego czasów. Mówiła obszernie o ówczesnej rzeczywistości społecz-